

ВПЛИВ ТЕРМІНІВ КОРИСНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПОРЯДОК ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Коломієць В. М.

Рациональное определение срока полезного использования основных средств является важным этапом в учете активов на предприятии, получении прибыли. Создание эффективного учета основных средств для повышения уровня управления, определение сроков их полезного использования стало целью исследования и является одним из ключевых аспектов системы бухгалтерского и управленческого учета. В статье исследовано влияние сроков полезного использования основных средств на порядок ведения бухгалтерского учета, выделены факторы влияния (технические, экономические, нормативные), определена зависимость качества управления от учета сроков полезного использования основных средств. Рассмотрены риски предприятия при ошибочном определении сроков полезного использования основных средств.

Раціональне визначення терміну корисного використання основного засобу є важливим етапом в обліку активів на підприємстві, отриманні прибутку. Створення ефективного обліку основних засобів для підвищення рівня управління, визначення термінів їх корисного використання стало метою дослідження та є одним із ключових аспектів системи бухгалтерського та управлінського обліку на підприємстві. В статті досліджено вплив термінів корисного використання основних засобів на порядок ведення бухгалтерського обліку, виділено фактори впливу (технічні, економічні, нормативні), визначено залежність якості управління від обліку термінів корисного використання основних засобів. Розглянуто ризики підприємства при помилковому визначенні терміну корисного використання основних засобів.

Rationalized useful life of fixed assets is an important step in accounting for assets in the enterprise, receiving profit. Creating an effective asset accounting to improve the management level, the timing of the useful purpose of the study was and is one of the key aspects of accounting and management accounting. In article influence of terms of useful use of fixed assets much conducting accounting is investigated, influence factors (technical, economic, standard) are allocated, dependence of quality of management on the accounting of terms of useful use of fixed assets is defined. Risks of the enterprise are considered at wrong definition of terms of useful use of fixed assets.

Коломієць В. М.

канд. екон. наук, доц. МИГМУ «КПУ»
vik2005vik@mail.ru

МИГМУ «КПУ» – Мелитопольский институт государственного и муниципального управления «Классического частного университета», г. Мелитополь.

УДК 330.142.211.4: 657.222

Коломієць В. М.

ВПЛИВ ТЕРМІНІВ КОРИСНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПОРЯДОК ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Бухгалтерський облік основних засобів на підприємстві надає підстави для прийняття ефективних управлінських рішень щодо їх господарського використання. Термін корисного використання основних засобів впливає на порядок ведення бухгалтерського обліку на підприємстві [1, с. 57]. Правильне та доцільне визначення терміну корисного використання основного засобу є першим етапом на шляху повноцінного обліку активу [2].

Проблемам ведення бухгалтерського обліку матеріальних активів надається значна увага як з боку державних закладів, комерційних структур, так і науковим колом. На рівні держави прийнято ряд законодавчих актів, які регулюють процеси обліку основних засобів в рамках окремого підприємства. Значне місце вищезазначеним питанням відводиться в дослідженнях таких відомих науковців як Білуха М. Т., Бланк І. О., Бутинець Ф. Ф., Герасимович А. М., Голов С. Ф., Завгородній В. П., Осадчий Ю. І., Пушкарь М. С., Пархоменко В. М., Ткаченко Н. М. та інші вітчизняні і зарубіжні вчені-економісти. Але ряд аспектів, особливо пов'язаних з оподаткуванням та податковим обліком, до теперішнього часу не вирішено. Залишаються невирішеними проблеми накопичення, систематизації й узагальнення облікової інформації про терміни корисного використання основних засобів. Потребують удосконалення етапи визначення терміну використання основних засобів з метою належного їх використання в аналітичному й управлінському процесах, а також порядок нарахування амортизації.

Недостатнє висвітлення цих питань в економічній літературі, а також їх практична значущість зумовили вибір теми і цільову спрямованість роботи.

Саме вирішенню таких актуальних питань присвячено дане дослідження. Практична значущість зазначеної проблеми зумовила мету та завдання статті.

Створення ефективного обліку основних засобів для підвищення рівня управління, визначення впливу термінів їх корисного використання на порядок ведення бухгалтерського обліку стало метою дослідження та є одним із ключових аспектів системи бухгалтерського та управлінського обліку на підприємстві.

Відповідно до мети роботи визначено та вирішено такі науково-практичні завдання:

- дослідити вплив термінів корисного використання основних засобів на порядок ведення бухгалтерського обліку на підприємстві,
- виділити фактори впливу на термін корисного використання основних засобів на підприємстві,
- визначити залежність якості управління від обліку термінів корисного використання основних засобів.

Важливість визначення, правильного розрахунку, затвердження, використання або невикористання категорії «термін використання основних засобів» важко переоцінити. Можна сказати, що з нього починається бухгалтерський та податковий облік основних засобів. В дослідженні будуть розглянуті всі важливі етапи використання даного поняття.

Термін очікуваного корисного використання основного засобу на підприємстві, повинен складати більше року. В іншому випадку, основний засіб не може бути признаний таким.

Тому можливо зробити висновок, що, по-перше, термін корисного використання основного засобу априорі впливає на класифікацію активу та визначення основного засобу.

По-друге, саме від терміну корисного використання залежить розрахунок амортизації на підприємстві. Амортизація визначається як систематичне розподілення вартості основних засобів під час терміну їх корисного використання. Амортизація, як звісно, впливає

на визначення витрат в податковому обліку, а, відповідно, прибутку підприємства. Від чого, в свою чергу, залежить податок на прибуток – бюджетний платіж, некоректний розрахунок якого може сильно вразити підприємство.

По-третє, термін корисного використання пов'язаний з питанням знецінювання активів, які в сучасному бухгалтерському обліку займають особливе місце. Він важливий для проходження аудиторського контролю. Суми зменшення корисності бувають досить значні.

В бухгалтерському обліку невірний розрахунок амортизаційних відрахувань із-за помилкового визначення терміну використання основного засобу веде до викривлення витрат в бухгалтерській фінансовій звітності.

Термін амортизації залежить від терміну корисного використання основного засобу.

Наведені аспекти висвітлюють всю важливість точного з'ясування та застосування такої категорії як «термін корисного використання основного засобу». Його трактування в законодавчих джерелах приведено наступним чином (П(С)БО 7): це очікуваний період часу, за який необоротні активи будуть використовуватися підприємством або за їх допомогою буде виготовлений очікуваний підприємством обсяг продукції, робіт, послуг.

Виникає проблема коректного кількісного визначення даного терміну. Бухгалтерськими канонами чітко не обмежені термін корисного використання об'єктів [4]. Тривалість очікуваного періоду використання окремого основного засобу кожне підприємство встановлює самостійно.

Ряд авторів [1, с. 219] рахують, що очікуваний період використання активу залежить від стратегії організації, мети управління активами. Інші [2, с. 9] підкреслюють: процедура та порядок визначення терміну корисного використання основних засобів проводяться індивідуально, залежать від планів керівництва конкретного підприємства.

На погляд автора, для цілей податкового обліку українські підприємства зобов'язані керуватися законодавчо встановленими нормами. Вважаємо, що бухгалтерський облік має бути на підприємстві максимально наближений до податкового, що спрощує ці два обліки, мінімізує витрати.

Тому немає сенсу використовувати в бухгалтерському обліку інші нормативи або ненормативні документи. Крім того, зближення двох обліків зменшить податкові різниці на підприємстві.

З вищенаведеної позиції пропонується в діяльності підприємства щодо обліку основних засобів максимально використовувати норми податкового законодавства. Податковий кодекс України встановлює мінімально можливі терміни корисного використання основних засобів [3].

В Податковому кодексі вказані фактори впливу на термін корисного використання основних засобів [3]:

- очікуване використання об'єкту з урахуванням його потужності;
- очікуваний фізичний та моральний знос;
- правові чи інші обмеження відносно термінів використання об'єкту та інші фактори.

В стандартах бухгалтерського обліку зафіксовані майже ті ж положення [4]. Але обов'язкового застосування мінімальних термінів експлуатації, передбачених Податковим кодексом України, для бухгалтерського обліку немає. Підприємство в ньому має право на свій розсуд застосовувати мінімальні терміни, вказані в податковому законодавстві.

Таким чином, терміни корисного використання, що застосовуються в бухгалтерському та податковому обліках, можуть співпадати або відрізнятися. На наш погляд, виходячи з того, що підприємству доцільно наблизити два види обліку, терміни корисного використання основних засобів краще обґрунтовано вибирати загальні. Така позиція підтверджується і тим, що критерії визначення термінів корисного використання в бухгалтерському та податковому законодавстві тотожні.

Іноземні автори на відміну від українських вважають важливим вплив на термін корисного використання основних засобів наступних факторів [5, с. 202]:

- накопичений опит роботи з подібними активами;
- сучасний стан об'єктів;
- питання ремонту та обслуговування обладнання;
- сучасні тенденції в області технологій та виробництва;
- місцеві погодні умови.

Дослідники виділяють технічні та економічні фактори впливу на визначення терміну корисного використання основних засобів [6, с. 155–156]. До технічних причин, обумовлених використанням об'єкту, відносять знос від експлуатації, знос, пов'язаний з впливом зовнішніх причин – погодних та інших умов, якість та своєчасність проведення ремонтів основних засобів.

До економічних факторів відносять технічний прогрес, помилкові інвестиції, зміни в попиті та ринкових орієнтирах. Так, високі технічні характеристики не компенсують швидкий моральний знос під впливом технічного прогресу.

Термін корисного використання об'єкту основного засобу для податкового обліку важливо задекларувати в наказі на підприємстві при зарахуванні його на баланс [3].

ПСБО 7 та ПКУ передбачено перегляд терміну корисного використання об'єктів в разі зміни очікуваних економічних вигід від його використання. Виходячи з даного положення, терміни використання не тільки можливо, але й необхідно періодично переглядати шляхом корегування термінів з оформленням відповідного наказу по підприємству.

Крім означених аспектів на порядок ведення бухгалтерського обліку на підприємстві впливає обраний метод амортизації основних засобів.

Податковий кодекс України наблизив податковий облік до бухгалтерського. А тому для підприємства ще актуальніше стало обрати оптимальний для конкретного об'єкту обліку метод амортизації. Нагадаємо, що від вибраного методу залежить сума амортизації, що, в свою чергу, впливає на обсяг витрат підприємства та фінансовий і податковий результат діяльності.

Конкретне підприємство обирає для кожного об'єкту обліку метод амортизації з урахуванням очікуваного способу отримання економічних вигід від його використання згідно з п. 28 ПСБО 7 [4].

Підприємство повинно планувати наступні питання:

- яким чином буде використовуватися актив;
- характер використання;
- мета експлуатації;
- де буде використовуватися актив;
- як буде експлуатуватися актив.

До того ж, важливо, наскільки рівномірно планується випуск продукції, робіт, послуг на закупленому новому обладнанні. Можуть бути обрані різні методи амортизації в випадках поступового збільшення обсягів виробництва за роками, зменшення або рівномірного випуску.

Найпростіший метод нарахування амортизації – прямолінійний. Його рекомендовано використовувати невеликим підприємствам з незначною кількістю основних засобів.

Якщо основні засоби використовують нерівномірно на протязі терміну їх експлуатації, вважається доцільним використовувати виробничий метод нарахування амортизації, позитивними сторонами якого є врахування фактичного використання основного засобу в розрахунковому періоді та рівномірний розподіл амортизованої вартості основного засобу на собівартість виробленої продукції, робіт, послуг. Але даний метод реально використовувати тільки

до об'єктів, що приймають участь в виробництві продукції, робіт, послуг. Також складно запланувати обсяг виробництва на весь період використання основного засобу при початковому вводити його в експлуатацію. До мінусів виробничого методу також можливо віднести те, що не враховується моральний знос та зниження інтенсивності експлуатації основного засобу призводить до зменшення суми нарахованої амортизації.

На думку автора, саме від правильних відповідей на ці питання залежить реальність очікуваних майбутніх вигід від активу.

Відповіді на ці питання доцільно зафіксувати в наказі по підприємству, який видається при зарахуванні на баланс основного засобу.

Наведені аспекти бухгалтерського обліку значним чином визначають кількісні суми витрат (бухгалтерських та податкових) на окремому підприємстві і таким чином впливають на прибуток підприємства. Прийняття управлінських рішень, у тому числі, базується на визначених в бухгалтерському та податковому обліках даних. Тому, саме від правильності, об'єктивності, обґрунтованості вищевказаних даних залежить доцільність управління на кожному підприємстві.

ВИСНОВКИ

Дослідження показало важливість визначення, правильного розрахунку, затвердження та використання категорії «термін використання основних засобів», вплив термінів корисного використання основних засобів на порядок ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

Розглянуто ризики підприємства при помилковому визначенні терміну корисного використання основних засобів. Визначено кількісний розрахунок терміну корисного використання основного засобу. Вказані фактори впливу на термін корисного використання основних засобів: технічні, економічні, нормативні.

Термін корисного використання об'єкту основного засобу важливо задекларувати в наказі на підприємстві.

Таким чином, наведені аспекти бухгалтерського обліку значним чином визначають кількісні суми витрат (бухгалтерських та податкових) на окремому підприємстві і таким чином впливають на прибуток підприємства. Прийняття управлінських рішень, у тому числі, базується на визначених в бухгалтерському та податковому обліках даних. Тому, саме від правильності, об'єктивності, обґрунтованості вищевказаних даних залежить доцільність управління на кожному підприємстві.

Подальші дослідження будуть спрямовані на визначення доцільності та ефективності конкретного методу амортизації на підприємствах, що застосовують різні системи оподаткування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Международные стандарты финансовой отчетности : учебник / под ред. проф. В. Г. Гетьмана. – М. : Финансы и статистика, 2009. – 468 с.*
2. *Срок полезного использования основных средств : практические советы по определению // Все о бухгалтерском учете. – 2012. – № 25. – 15 марта. – С. 8–12.*
3. *Податковий кодекс України // Бухгалтерський учет. Хрестоматія. Бизнес. Бухгалтерія. – 2011. – № 2. – 476 с.*
4. *ПСБО 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92 // Все про бухгалтерський облік. – К. : Інформ – Сервіс. – 2010. – № 32. – С. 76–79.*
5. *Принципы бухгалтерського учета / Б. Нидлз, Х. Андерсон, Д. Колдуэлл : пер. с англ. под ред. Я. В. Соколова. – М. : Финансы и статистика, 1993. – 350 с.*
6. *Бетге Йорг Балансоведение / Йорг Бетге. – М. : Бухгалтерский учет, 2000. – 256 с.*